

РЕШЕНИЕ

№ 1543

гр. София, 14.12.2022 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АПЕЛАТИВЕН СЪД - СОФИЯ, 14-ТИ ГРАЖДАНСКИ, в публично заседание на двадесет и девети ноември през две хиляди двадесет и втора година в следния състав:

Председател: Ася Събева

Членове: Кристина Филипова
Даниела Христова

при участието на секретаря Нина Ш. Вьонг Методиева
като разгледа докладваното от Кристина Филипова Въззивно гражданско дело № 20221000502002 по описа за 2022 година

С решение № 260302 от 24.01.2022 г. по гр. д. № 2816/2017 г., СГС, I-7 с-в, осъжда Л. М. Р. да заплати на В. Л. П.а на основание чл. 45, ал. 1 и чл. 86, ал. 1 от ЗЗД сумата 5 000 лв., представляваща обезщетение за причинени неимуществени вреди от настъпило родителско отчуждение между бащата В. П. и дъщерята А. П.а и неизпълнение на режима на лични отношения по между им, ведно със законната лихва върху тази сума, считано от 06.03.2017 г. - датата на предявяване на иска до изплащането, като ОТХВЪРЛЯ иска за разликата над присъдените 5000 лв. до пълния предявен размер от 30 000 лева, като неоснователен.

Срещу решението в осъдителната му част е депозирана въззивна жалба от ответницата Л. М. Р.. Изтъква се, че са нарушени съдопроизводствените правила относно приемането на експертиза, която не е депозирана в 7-дневен срок преди заседанието, което на свой ред не дало възможност на жалбоподателката да се запознае с нея. Счита свидетелските показания, които съдът е кредитирал за заинтересовани. Намира, че между детето и баща му не е била формирана изобщо емоционална връзка, че жалбоподателката не е целяла да създава отчуждение в отношенията им, че такова е настъпило

поради самото поведение на бащата – завеждане на множество дела срещу майката, несъобразяване с потребностите на детето, предпочитания на ищеца към второ негово дете от друга връзка, неосъществяване на нормален контакт с дъщеря му А., влошени отношения между родителите, което рефлектира върху детето. Подчертава, че няма данни Р. да е възпрепятствала изпълнение на съдебно решение, както и че според вещото лице няма нейно поведение, което да ограничава правата на бащата. Счита, че не е налице причинна връзка между поведение на Р. и настъпили вреди при ищеца. Прилага съдебни решения, експертно заключение, постановление от прокуратурата, съдебни протоколи и пр. Моли да се отмени решението в обжалваната му част.

В писмен отговор ответникът по жалбата В. Л. П. оспорва същата и моли да се отхвърли.

На свой ред ищецът В. Л. П. подава насрещна въззивна жалба, с която моли да се отмени решението на съда, в частта, в която искът му е отхвърлен. Счита, че неправилно е приложен принципа на чл. 52 ЗЗД и съдът, зачитайки факта, че Р. полага грижи за детето, не е съобразил, че това е в нарушение на решение, което предоставя родителските права на П.. Изтъква, че на определени дати за предаване на детето, то е отказало да общува с баща си, което според П. е резултат от доминиращото влияние на майката. Намира, че за нарушената връзка между баща и дъщеря роля играе поведението на майката. Като подчертава, че поради многогодишните проблеми в отношенията с детето, той е развил адаптационно разстройство, счита, че следва искът му да бъде уважен в пълен размер от 30 000 лв., като претендира за постановяване на решение, което да му присъди разликата над 5000 лв., с лихва от исковата молба и разноски.

Въззивната жалба е подадена в срок, срещу валидно и допустимо съдебно решение, преценено като такова в съответствие с чл. 269 ГПК.

Софийски апелативен съд при преценка на доводите на страните и доказателствата по делото намира следното:

Предявен е иск с правно основание чл. 45 ЗЗД.

Ищецът В. Л. П. твърди, че заедно с ответницата Л. М. Р. имат дъщеря – А. В. П. След раздялата между родителите, със съдебно решение бил установен режим на родителски контакти, но ищецът твърди, че след м. юли 2013 г. ответницата системно нарушавала същия, за което той подал

множество сигнали и образувал множество производство. Твърди, че с тези свои действия ответницата му причинила неимуществени вреди – той силно страдал от това, че не се осъществявали срещите с детето, че А. се отчуждавала от него, поради манипулативното поведение на майка си, че се възпрепятствали желанията му да бъде пълноценна част от живота на детето, не можел да участва във вземане на решения за неговото развитие, избор на училище и пр. Ищецът твърди, че изпитвал тъга, притеснения, изпаднал в депресия, чувствал се непълноценен, снижила се професионалната му успеваемост, не можел да спи. Претендира тези му морални щети да бъдат обезщетени от ответницата, която да му заплати сумата от 30 000 лв., ведно със законната лихва от датата на исковата молба и разноски.

Ответницата Л. М. Р. оспорва иска. Твърди, че самото дете е изразило неодобрение по отношение на провежданите с бащата контакти. Подчертава, че влошените между страните лични отношения се отразили на връзката му с детето, то реагирало на обидите, които самият ищец отправял към майката. Сочи, че спазвала режима за осъществяване на лични контакти между бащата и детето. Поддържа, че образуваните множество дела и свързаното с тях напрежение и принудително изпълнение на срещите, в присъствието на различни служебни лица - съдебни изпълнители, психолози, експерти от Агенция за закрила на детето, създавало отрицателни емоции за детето и му се отразявало негативно. Ответницата поддържа, че именно поведението на ищеца води до родителско отчуждение, доколкото той не се съобразява с нуждите на детето и неговите желания. Подчертава, че са налице случаи, в които вместо да общува с детето в определените му дни той го оставял на баба му и дядо му, което провокирало в А. нежелание да остава с баща си. Изтъква допълнително, че детето отказва интензивно общуване, тъй като се чувства пренебрегнато, доколкото ищецът имал друга връзка и друго дете. Оспорва наличие на виновно поведение, вреда и причинна връзка. Претендира разноски.

От събраните доказателства, преценени в съответствие с доводите на страните във въззивното производство, се установява следната фактическа обстановка:

Няма спор, че детето А. П.а е родено през 2006 г. от връзката между ищеца В. П. и ответницата Л. Р., които по настоящем не съжителстват

съвместно, всеки от тях има нова връзка, а П. – и второ дете. Няма спор, че страните са постигнали спогодба относно родителските права по отношение на детето (променен с последващо решение), като същите са предоставени за упражняване на майката и е определен режим на лични отношения с бащата – л. 10 и сл. Няма спор също, че ищецът многократно е подавал жалби и образувал производства във връзка с твърденията му, че режимът на лични контакти с детето е нарушаван, а с А. са работили специалисти-психолози с цел подобряване на комуникацията ѝ с баща ѝ. Установява се, че за осъществяване на режим на контакт с детето е използвана процедура, провеждана от ЧСИ, като е било осигурявано и присъствие на социален работник, който да разговаря с детето във връзка с отказа му да отиде при баща си – л. 47, л. 49, л. 51, л. 55 и пр. На срещите е присъствала и ответницата. Социалните доклади за детето дават становище, че то е привързано към майка си и вторият ѝ съпруг, отношението към бащата е резервирано и негативно, а връзката - нарушена.

По делото са представени нотариални покани – л. 29, 33, 38, изпращани от ищеца до ответницата, в които същият е отправял искане за среща и уточняване на възможността да прекара с детето А. част от ваканциите (лятна и зимна) в съответствие с разпределения режим за лични контакти. Поканите са били залепяни на адреса на Р., като в указания срок не са получавани от лицето в нотариалните кантори, а в указания час за среща тя не се е явявала при нотариус (видно от приложения към поканите констативни протоколи от 27.06.2014 г. и 27.01.2015 г.).

По делото е налично удостоверение изх. № 015887 от 20.03.2018 г. издадено от ЧСИ с рег. № ***, в което е отразено, че на 5 срещи предаване на детето не е осъществено, както и че Р. не е имала воля за такова предаване и нито един ден то не е било подготвено с необходимия багаж да тръгне с бащата. (л. 182 - л. 183 от делото).

Св. Г. Г. разказва, че А. не се виждала с баща си. На среща, на която свидетелят присъствал, детето отказвало да изпълни всяко предложение на ищеца и очаквало от майка си одобрение. Твърди, че на друга среща детето не било адекватно подготвено и облечено за предаване на баща му и не тръгнало с него. Сочи, че поради проблемите, свързани с дъщеря му, В. се променил, вече не бил ведър и комуникативен, станал затворен, споделял, че се чувства

непълноценен, притеснявал се, че детето ще се отчужди и че ще загубят връзката баща - дъщеря.

Свидетелката Г. К., социален работник, разказва, че комуникирала с детето по време на опитите да се осъществи режима на личен контакт, като забелязала, че детето е враждебно и отхвърля баща си, било с неспокойно поведение, а бащата също бил стресиран. Сочил, че оказвала подкрепа само на бащата и му давала кураж, а ответницата Р. била пускала срещу нея жалби, по които свидетелката давала обяснения.

Приетата първоначална СПсЕ е дала становище, че между баща и дете има отчуждение, като изначално между тях не е имало формирана силна емоционална връзка, а привързаност е установена спрямо майката. Установява негативно отношение на А. спрямо ищеца, тъй като тя не усеща подкрепата му в никоя сфера. Посочено е, че майката дава заявка, че не цели тенденциозно отчуждаване на бащата от детето и многократно се е опитвала да съдейства за сближаването им. Системния психически тормоз упражняван от бащата върху майката и въвличането ѝ заедно с детето в десетки дела, е акумулирало в нея неприязън спрямо него. По мнение на експерта детето не възприема майка си като фактор за отчуждаване от бащата, привързало се е към втория съпруг на майка си, а негативното отношение на бащата към майката настройва А. срещу самия баща. Ако отношенията между ищцата и ответницата се подобрят, това ще създаде благоприятна възможност за лични контакти с детето. Като цяло ищецът е определен като стабилен в психоемоционално отношение, няма индикации за повишена тревожност или депресивни състояния, освен ситуативна, когато говори по темата за невъзможността си да общува с дъщеря си. Посочено е, че ответницата Р. също е поставена в стресова ситуация. Това непряко рефлектира и върху детето, тъй като то възприема индиректно биологичния си баща като *агресор* спрямо майка си и така *автоматично* се отчуждава от него.

Назначената и приета двучленна СПсЕ е дала становище, че въз основа на споделеното от ищеца се *предполага* като резултат на преживяното по време на многогодишните проблеми с дъщеря му той да е преживял адаптационно разстройство, причинено от стрес F- 43.2 от МКБ. Пояснено е, че адаптационното разстройство е невротично, характеризира се с тревожност, безпокойство, с чувство за невъзможност за справяне със

ситуацията, за планиране на бъдещето, нарушава извършването на рутинни ежедневни дейности и съня. Вещите лица считат, че появилото се невротично разстройство при ищеца, има пряка връзка с непрекъснатите стресови преживявания в периода 2013 г. до днес, доколкото преди това той не е имала такива оплаквания. Индивидуалната предразположеност и ранимост на личността имат значение като рисков фактор за появата и оформянето на симптомите на разстройството, но все пак то не би възникнало без наличието на стресогенни фактори. То не е същинско психично заболяване, а невротично разстройство. При ищеца няма информация да проявява тревожност и депресия в техния клиничен смисъл, но има видими *прояви на стрес*. Въпреки, че периода на боледуване според МКБ е около половин година, то може да продължи и с години ако се хронифицира. Тъй като П. не е вземал мерки, не е пиел лекарства, не се е обръщал към лекари, а продължава да се тревожи, да се лута в търсене на правилния подход към дъщеря си, за да може да възстанови връзките с детето си по същество той продължава да пребивава в стресова ситуация. Докато детето е при него той полагал усилия да възстанови емоционалната връзка с дъщеря си и по *негови данни* успява, след което вложените от него усилия се срутали след като дъщеря му се връща отново при майка си и той нямал връзка с нея.

При така очертаната фактическа обстановка по спорните въпроси се налагат следните правни изводи:

Елементите от фактическия състав на деликта по чл. 45 от ЗЗД са действие или бездействие (поведение), противоправност на това поведение, вреди, причинна връзка между вредите и поведението, и вина, която по правило се предполага. За да се ангажира деликтната отговорност посочените предпоставки следва да са налице в тяхната съвкупност.

Настоящият въззивен състав след анализ на събраните доказателства приема, че по делото не се установява по пътя на пълното и главно доказване кумулативното наличие на всички елементи от деликтния състав. На първо място по делото няма представени доказателства, че *наказателната* отговорност на ответницата е била ангажирана поради осъществен състав на престъпление по чл. 182, ал. 2 НК, което се преследва по тъжба на пострадалия – чл. 193а НК. Сочения текст предписва, че родител, който не изпълни или по какъвто и да е начин осуети изпълнението на съдебно

решение относно упражняване на родителски права или относно лични контакти с дете, се наказва с пробация и глоба от две хиляди до пет хиляди лева. Няма данни за осъществена наказателна отговорност спрямо Р. и по чл. 296 НК, който предвижда лишаване от свобода до шест месеца и глоба от пет хиляди до десет хиляди лева, за този, който попречи или осуети по какъвто и да е начин изпълнението на съдебно решение. В случай на постановена и влязла в сила осъдителна присъда (или решение по чл. 78а НК) за гражданския съд, който разглежда гражданските последици от деянието, е налице задължение да зачете извършено деянието, неговата противоправност и виновността на дееца, съгласно чл. 300 ГПК. Въпреки, че по почин на съда въпросът е изследвани, страните, в проведеното пред въззивната инстанция заседание, са заявили, че липсва влязъл сила акт на наказателен съд.

От друга страна, категорично ясно е, че не е необходимо деликтът да е установен в наказателен процес, за да може пострадалото от противоправно поведение лице да претендира обезщетяване на претърпени вреди. За тази цел обаче, в гражданския процес върху ищеца лежи пълната тежест да докаже по несъмнен начин, че насрещната страна е обективирала деликтно поведение. Според съдебната практика и доктрина противоправно е онова поведение, което не е съобразено с установения правов ред и с което се нарушава забраната да не се вреди другиму. В разглеждания случай съответно на правните норма е поведение от ответницата, с което тя осигурява възможност ответникът да осъществи личен контакт с дъщеря си, а несъобразено е такова поведение, с което тя създава пречки или осуетява упражняването на предписан режим на общуване. Ответницата Р., в този контекст, не дължи резултат – тя няма нито законовото, нито моралното задължение да гарантира на бащата пълноценно, съдържателно и положително като преживяване контактуване с детето. Нейното поведение следва да бъде насочено към създаване на възможност детето да се среща с бащата и въздържане от действия, които да възпрепятстват контактите. Вярно е, че в общуването между бившите партньори се е насложило напрежение и неприязан, които са кумулирали негативна енергия, а това е довело до обективиране (вкл. пред детето) на отрицателни мнения, изказвания, оценки и пр. от единия родител спрямо другия. Подобно поведение, макар и в разрез с нормите на етиката и морала в отношенията между родители и деца, не може да се характеризира като противоправно. В този смисъл - твърдението на ищеца – че ответницата,

нарушавайки режима на личните отношения е предизвикала родителско отчуждение, е останало недоказано. Отрицателното отношение на майката към бившия ѝ партньор, изразено вербално, с поведение, жестове и пр., ако не нарушава други правни норми, не съставлява противоправно действие по смисъла на чл. 45 ЗЗД в контекста на подсигуряване на режима на лично общуване между родителя и детето.

От преценката на всички доказателства, в тяхната цялост и съвкупност не се установява елементът противоправност. От доказателствата е видно, че на пет срещи в хода на образувано изпълнително производство ответницата се е явила с детето, като то не е било предадено поради собствен отказ да тръгне с баща си. Данните сочат, че именно в изпълнение на предписания режим за личен контакт ответницата е отвела детето до мястото за неговото предаване, като не поради нейно противопоставяне то не е предадено *фактически* на бащата, въпреки (в някои от случаите) намеса и на специалисти и на социални работници. Следва отново да се държи сметка, че от родителя, при когото детето е оставено за отглеждане, се изисква съдействие за изпълнение на предписаните от съда контакти, но за Р. не съществува задължение да гарантира общуване между детето и неговия баща и фактическо предаване. Нейно *правно* задължение е да създаде условия решенията на съда да бъде изпълнено, което тя безспорно е направила, като се е явявала с детето. Тезата, че Р. не е имала намерение да изпълнява решението на съда, тъй като за срещите с родителя, детето не е било с подготвен *адекватен* багаж за пребиваване при баща си, е несъстоятелна. Няма пречка, обратно – очаквано, логично и житейски обосновано е, всеки родител да подсигури всичко необходимо за времето, в което детето ще прекара с него. Не съществува нито законово разписано, нито общоприето правило, по силата на което да се очаква само обичайно съжителстващия с детето родител да подсигурява неговото облекло, материали, консумативи и пр. Напълно закономерно и необходимо е за времето на общуване разходите и материалната обезпеченост за детето да се поемат от съответния родител, било то свързани с храна, помагала, дрехи и пр.

На следващо място - изяснено е, че Р. е била поканена с нотариални покани (залепени на адреса) да се яви пред нотариус за провеждане на разговори относно организиране на ваканциите на детето в съответствие с решението на съда. Няма спор, че на тези срещи тя не се е явила. Това нейно

поведение не може да се счете за противоправно, нито може да се приеме, че с неявяването си пред нотариус тя е отказала да изпълни съдебното решение или е създавала пречки за това. Както е разяснено от СРС, по искане на самия ищец, в проведено производство по тълкуване на решение по чл. 251 ГПК по гр.д. № 18205/2013 г., СРС, 80 с-в, (л. 109), правото на бащата да контактува с детето за определените дни през лятото и зимата е ограничено само от предписаната в решението времева рамка (извън платения отпуск на майката), но то може да бъде упражнено в интервали, „*произволно* избрани от бащата, стига те да не съвпадат“ със сочения период. Съдът е разяснил още, че бащата може да вземе детето по всяко време в посочения период като е необходимо само в разумен срок да уведоми майката за намерението си да упражни правото на лични отношения. В този смисъл неявяването на майката пред нотариус за разговори по определяне на графика не може да се счете като възпрепятстване на изпълнение на решението, след като правото на бащата е ограничено само от отпуска на майката, а по негови твърдения не му е известно тя да упражнява трудова дейност, т.е. възможността за вземане на детето практически е била неограничена във времето.

Настоящият състав приема, че дори да се счете, че е налице противоправно поведение по делото не се установи *пряка* причинна връзка на същото с настъпили вреди за ищеца. Тезата на ищеца е изградена върху твърдението, че ответницата противоправно и целенасочено е мотивирала и манипулирала малолетното дете да отбягва баща си и да не общува с него. Вещите лица от двойната СПсЕ сочат, че ищецът е травмиран от липсата на добри отношения с дъщеря си, но този извод на експертите по никакъв начин не установява, че в основата на нарушената връзка дете-баща стои поведението на ответницата. Преценени в своята общност всички събрани доказателства сочат, че отношенията между ищеца и ответницата са драстично обтегнати и с негативен заряд, но това не налага извод, че Р. е мотивирала активно детето А. да проявява отрицателно отношение към бащата. Както е прието от експертните становища детето, поради факта, че съжителства с майка си, възприема същата като основен фактор на стабилност в живота си и всяко поведение на бащата, насочено към нейното отричане провокира ответна реакция у детето, свързана с отхвърляне на бащата, когато тя възприема в типова роля „агресор“. В този смисъл всяко поведение, с което се засяга авторитета на майката „автоматично“ (по данни в

СПсЕ) се отхвърля от детето. При тези данни по никакъв начин не се доказва наличие на пряка причинна връзка между противоправно поведение на ответницата с настъпили при ищеца неимуществени вреди. Последните дори да се приемат за установени от приетата двойна СПсЕ, не могат да се считат за причинени от ответната страна. За общоизвестен може да се приеме фактът, че при всяка типична ситуация, в която детето отказва да общува с баща си, последният ще преживява тревожно и с притеснение подобно отношение. Както по-горе се посочи, събраните доказателства не могат да установят, че поведението на майката е в основата на отричането и недопускането на фигурата на бащата в живота на детето А.. Налични са множество данни, че бащата в рамките на предписания режим осъществява контакт с дъщеря си, макар и същият да е схематичен и непълноценен. В приетите експертизи е посочено, че майката заявява готовност и демонстрира желание отношенията на близост между детето и бащата да бъдат възстановени, но при нормални условия. В тази насока (за подобряване на отношенията между родителите, което ще доведе до нормализиране на връзката между баща и дъщеря) са и редица становища, закрепени в множеството представени експертизи и съдебни решения. Разпитаните свидетели не могат да наложат обратния извод. Св. Г. сочи, че в негово присъствие детето е търсело одобрение на поведението си от майката. Това обаче не означава непременно, че ответницата е диктувала, определяла или насърчавала детето да реагира негативно на опитите на баща си за сближаване. Съдът приема, че отношенията между страните по делото са били от такова естество, че същите са причинили стрес, неприятни преживявания, негативни емоции и напрежение за всеки от тях. Всичко това неминуемо е повлияло на отношението между детето и неговия баща, така както е посочено по-горе в експертните становища - то е реагирало с негодувание и отхвърляне спрямо източника (в случая бащата) на всяко негативно отношение, насочен към майка му (неговият най-близък човек). Това обаче, отново следва да се подчертае, не може да послужи като основание, да се счита, че ответницата Р. е проявила противоправно поведение (в посочен по-горе смисъл), в пряк резултат на което за ищеца са настъпили вреди. Последните, доколкото са налични, са породени от въздействието на множество фактури, опосредяващи този негативен резултат, по начин, който изключва пряката причинно следствена връзка, визирана в

чл. 45 ЗЗД.

За пълнота, във връзка с наведено оплакване, че се нарушени процесуалните правила по приемане на експертиза (относно представянето ѝ в определен срок), съдът счита, че същите не следва да бъдат взети предвид. Страната е можела да отправи пред въззивната инстанция свои доказателствени искания - за преразпит и повторно изслушване на вещите лица, за поставяне на допълнителни задачи, за назначаване на повторна експертиза при съответно мотивирано искане. Такива не са направени, поради което правото на страната за адекватна процесуална защита не следва да се счита за накърнено.

В обобщение – по делото не се установи осъществяване на пълния деликтен състав. Това налага извода, че отговорността за вреди на ответницата Р. не може да бъде ангажирана. При така формираните изводи решението на СГС следва да бъде отменено в осъдителната му част, като искът бъде отхвърлен. Решението следва да се потвърди в частта, в която претенцията не е уважена. На жалбоподателката се следват разноси за въззивното производство в размер на 100 лв., а на насрещния жалбоподател такива не се дължат.

Воден от горните мотиви съдът

РЕШИ:

ОТМЕНЯ решение № 260302 от 24.01.2022 г. по гр. д. № 2816/2017 г., СГС, I-7 с-в, **в частта**, в която се осъжда Л. М. Р. да заплати на В. Л. П.а на основание чл. 45, ал. 1 и чл. 86, ал. 1 от ЗЗД сумата 5 000 лв., представляваща обезщетение за причинени неимуществени вреди от настъпило родителско отчуждение между бащата В. П. и дъщерята А. П.а и неизпълнение на режима на лични отношения по между им, ведно със законната лихва върху тази сума, считано от 06.03.2017 г. - датата на предявяване на иска до изплащането, както и **в частта**, в която Л. М. Р. е осъдена да заплати разноси в размер на 1000 лв., като вместо това ПОСТАНОВЯВА:

ОТХВЪРЛЯ иска с правно основание чл. 45, ал. 1 ЗЗД, предявен от **В. Л. П.а**, ЕГН *****, срещу **Л. М. Р.**, ЕГН *****, за заплащане на сумата от 5000 лв., представляваща обезщетение за причинени неимуществени вреди.

ПОТВЪРЖДАВА решението в останалата обжалвана част.

ОСЪЖДА В. Л. П.а да заплати на Л. М. Р. разноси в размер на 100 лв.

Решението може да се обжалва пред ВКС в месечен срок от съобщението до страните, че е изготвено.

Председател: _____

Членове:

1. _____

2. _____